**Valiokunnan mietintö TaVM 32/2026 vp─ HE 190/2026 vp**

# Talousvaliokunta

**Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuotevastuulain ja kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:n muuttamisesta**

## JOHDANTO

### *Vireilletulo*

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuotevastuulain ja kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:n muuttamisesta (HE 190/2026 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:
- lainsäädäntöneuvos Jussi Päivärinne, oikeusministeriö
- asiantuntija Oona Juonala, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- johtava juristi Mona Redsven, Finanssiala ry
- johtava asiantuntija Tiina Vyyryläinen, Kaupan liitto ry
- juristi Viivi Kuosa, Kuluttajaliitto ry
- johtava asiantuntija Marjukka Turunen, Sailab – MedTech Finland ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Lääketeollisuus ry
- Suomen Yrittäjät ry

## HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuotevastuulakia ja kuluttajansuojalakia. Muutoksilla pantaisiin täytäntöön tuotevastuudirektiivi.

Tuotevastuudirektiivin täytäntöönpanemiseksi ja tuotevastuulain soveltamisalan ajantasaistamiseksi lain käsitteitä ja säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että laki vastaisi nykyistä paremmin digitaalisen toimintaympäristön vaatimuksia. Esimerkiksi tuotteen määritelmää ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se kattaisi myös digitaaliset valmistustiedostot ja ohjelmistot. Lakiin ehdotetaan lisäksi lisättäväksi aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset vahingonkorvausvastuussa olevista tahoista, vastuuvapauden edellytyksistä, puutteellisen turvallisuuden arviointiperusteista sekä vanhentumisajoista. Lakiin

ehdotetaan sisällytettäväksi uusina säännöksinä muun muassa tuotteen puutteellista turvallisuutta sekä tuotteen puutteellisen turvallisuuden ja syntyneen vahingon välistä syy-yhteyttä koskevat olettamat sekä todisteiden esittämistä ja luovuttamista sekä tuomioiden julkaisemista koskevat säännökset. Lisäksi nykytilaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kehittelyriskipuolustukseen sallittaisiin jatkossa vedota perusteena vapautua korvausvastuusta.

Kuluttajansuojalain kanneaikaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että niissä käytetyt käsitteet vastaisivat tuotevastuulakiin ehdotettuja käsitteitä.

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 9.12.2026, josta alkaen direktiiviä on ryhdyttävä soveltamaan.

## VALIOKUNNAN PERUSTELUT

### *Esityksen tausta ja keskeiset ehdotukset*

Hallituksen esitys liittyy niin sanotun uuden tuotevastuudirektiivin (EU) 2024/2853 kansalliseen täytäntöönpanoon ja se sisältää ehdotukset tuotevastuulain ja kuluttajansuojalain muuttamiseksi. Uudella direktiivillä kumotaan vanha tuotevastuudirektiivi 85/374/EY, johon Suomen nykyinen tuotevastuulaki perustuu. Tuotevastuulla tarkoitetaan tuottamuksesta riippumatonta vahingonkorvausvastuuta turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen aiheuttamasta vahingosta.

Uudistuksen tavoitteena on varmistaa kuluttajien ja muiden luonnollisten henkilöiden suojelun korkea taso käytetystä teknologiasta riippumatta. Uuden tuotevastuudirektiivin edellyttämät muutostarpeet koskevat erityisesti tuotevastuulain soveltamisalan ja korvattavien vahinkojen piirin tarkistamista, uusien määritelmien ja olettamasäännösten lisäämistä, turvallisuudeltaan puutteellisista tuotteista vastuussa olevien talouden toimijoiden piirin tarkistamista sekä vanhentumisaikaa ja lopullista vanhentumisaikaa koskevaa sääntelyä.

Nykyinen tuotevastuusääntely on ollut voimassa pitkään. Hallituksen esityksessä todetaan, että sääntely on toiminut pääosin hyvin ja sen tulkintakäytäntö on vakiintunut. Täytäntöönpanon lähtökohtana on tämän vuoksi ollut, että kansallista sääntelyä muutetaan vain siltä osin kuin se on välttämätöntä direktiivin täytäntöönpanon kannalta. Uusi tuotevastuudirektiivi on pääosin täysharmonisoiva, joten kansallista liikkumavaraa on vain vähän.

Talousvaliokunta toteaa, että uusi tuotevastuusääntely parantaa kuluttajien asemaa usealla eri tavalla. Sääntely laajentaa korvattavien vahinkojen piiriä ja ottaa paremmin huomioon digitaaliset tuotteet ja ohjelmistot. Lisäksi kuluttajien mahdollisuudet saada korvausta paranevat ja todistelua helpottavat mekanismit tasapainottavat kuluttajan ja valmistajan välistä asetelmaa. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella talousvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

***Kehittelyriskipuolustus***

Esityksen merkittävin kansallinen linjaratkaisu koskee niin sanottua kehittelyriskipuolustusta, jota koskeva ehdotus sisältyy tuotevastuulain 7 §:n 1 momentin 4 kohtaan. Kehittelyriskipuolustuksen perusteella talouden toimija voi vapautua tuotevastuusta, jos se osoittaa, ettei tuotteen puutteellista turvallisuutta ollut mahdollista havaita tieteellisen ja teknisen tiedon objektiivisen tason perusteella tuotteen markkinoille saattamisen tai käyttöönoton ajankohtana taikka sinä aikana, jona tuote oli valmistajan määräysvallassa.

Talousvaliokunta on todennut uuden tuotevastuudirektiivin valmisteluun liittyvän käsittelyn yhteydessä, että kehittelyvahinkoihin liittyvän kansallisen liikkumavaran poistaminen ja asian sääntely yhtenäisesti EU:n tasolla voisi olla sisämarkkinoiden toiminnan ja yritysten yhtäläisten kilpailuedellytysten näkökulmasta perusteltua (TaVL 74/2022 vp—U 82/2022 vp).

Esityksessä ehdotetaan nykyisen oikeustilan muuttamista siten, että tuotevastuulakiin lisätään kehittelyriskipuolustusta koskeva vastuusta vapautumisen peruste. Ratkaisu tarkoittaa sitä, että vanhan tuotevastuudirektiivin täytäntöönpanosta poiketen Suomi ei enää käytä uuden direktiivin 18 artiklassa säädettyä kehittämisriskiperustetta koskevaa poikkeamismahdollisuutta.

Asiantuntijakuulemisessa on esitetty vastakkaisia näkemyksiä kehittelyriskipuolustuksen sallimisesta. Osa lausunnonantajista on katsonut ratkaisun edistävän jäsenvaltioiden sääntely-ympäristön yhdenmukaisuutta ja turvaavan nykyistä paremmin tasapuolisia kilpailuedellytyksiä sisämarkkinoilla. Toisaalta osa lausunnonantajista on pitänyt nykyisen sääntelyn säilyttämistä perustellumpana vaihtoehtona, koska talouden toimijan katsotaan olevan kykenevä kantamaan tuotteeseen liittyviä riskejä yksittäistä kuluttajaa paremmin ja koska ankara vastuu kannustaa valmistajia panostamaan tuotteiden turvallisuuteen ja luotettavuuteen.

Hallituksen esityksessä tunnistetaan, että ehdotettu ratkaisu voi yksittäistapauksessa johtaa siihen, ettei vahinkoa kärsinyt saa korvausta tuotevastuulain nojalla, vaikka vahinko olisi aiheutunut turvallisuudeltaan puutteellisesta tuotteesta. Tämän voidaan katsoa heikentävän vahinkoa kärsineen tosiasiallista korvaussuojaa erityisesti sellaisissa harvinaisissa mutta vakavissa tilanteissa, joissa vahinko on aiheutunut tuotteeseen liittyvästä riskistä, jota ei ole voitu havaita arviointiajankohtana. Asiantuntijalausunnossa todetaan, että nykytilan säilyttäminen olisi vahinkoa kärsineiden suojan kannalta perusteltavissa erityisesti vakavimmissa henkilövahingoissa, koska vahinkoa kärsinyt ei yleensä voi vaikuttaa tuotteen riskeihin eikä arvioida niiden olemassaoloa.

Hallituksen esityksessä todetun mukaisesti kehittämisriskiperusteeseen vetoamisen sallimista voidaan pitää kohdennettuna tasapainotuksena tilanteessa, jossa uusi direktiivi muutoin laajentaa vastuujärjestelmää ja vahvistaa vahinkoa kärsineen asemaa. Ratkaisu ei merkitse kuluttajansuojan yleistä heikentämistä, vaan vastuusääntelyn tasapainottamista: vahinkoa kärsineen asemaa vahvistetaan useilla aineellisilla ja prosessuaalisilla uudistuksilla, mutta samalla ankaraa vastuuta ei uloteta sellaisiin riskeihin, joita ei tieteellisen ja teknisen tiedon objektiivisen tason perusteella ollut mahdollista havaita.

Asiantuntijalausunnoissa on todettu kehittelyriskipuolustuksen sallimisen lisäävän sääntelyn ennakoitavuutta ja lähentävän Suomen ratkaisua niiden jäsenvaltioiden sääntelyyn, joissa puolustus on jo käytössä. Tämä puolestaan pienentää riskiä siitä, että Suomen täytäntöönpanoratkaisu muodostuisi kilpailukykyhaitaksi suomalaisille yrityksille. Kehittelyriskipuolustuksen sallimisen arvioidaan osaltaan rajaavan yritysten objektiivisesti havaitsemattomiin riskeihin liittyvää vastuuta ja vähentävän niihin liittyvää oikeudellista ja taloudellista epävarmuutta. Saadun selvityksen mukaan ehdotetun kehittelyriskipuolustusta koskevan muutoksen ei arvioida lisäävän tuomioistuinlaitoksen kuormitusta.

Hallituksen esityksessä todetaan, että kehittelyriskipuolustuksen sallimisen kuluttajavaikutukset ovat kaksisuuntaisia: se voi joissakin tapauksissa heikentää jälkikäteistä korvaussuojaa, mutta samalla se voi osaltaan tukea uusien tuotteiden kehittämistä ja markkinoiden toimivuutta siltä osin kuin vastuusääntelyn keventyminen tosiasiallisesti vaikuttaa yritysten markkinoille tuloon, investointeihin tai tuotteiden saatavuuteen. Kehittelyriskipuolustus tulisi mahdollisesti sovellettavaksi erityisesti teknisesti tai tieteellisesti nopeasti kehittyvillä aloilla, kuten ohjelmisto-, tekoäly-, bioteknologia- ja terveysteknologia-aloilla. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota tekoälyn ja muiden nopeasti kehittyvien alojen riskeihin ja peräänkuuluttaa riittäviä työkaluja niiden hallintaan.

Talousvaliokunta toteaa, että kehittelyriskipuolustuksessa on kyse rajatusta vastuuvapausperusteesta, jonka soveltamiskynnys on korkea. Ratkaisevaa ei ole se, mitä yksittäinen yritys tosiasiassa tiesi, vaan se, oliko turvallisuuspuute objektiivisesti havaittavissa saatavilla olleen kaikkein edistyneimmän tieteellisen ja teknisen tiedon perusteella. Valiokunta korostaa, että kehittelyriskipuolustus ei poista valmistajan velvollisuutta saattaa markkinoille turvallisia tuotteita tai noudattaa tuotteeseen liittyviä turvallisuusvelvoitteita tuotteen ollessa valmistajan määräysvallassa.

***Lakien voimaantulo ja seuranta***

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 9.12.2026, jolloin uutta tuotevastuudirektiiviä on ryhdyttävä soveltamaan. Talousvaliokunta toteaa, että hallituksen esityksen mukaan tuotevastuuta koskevan lainsäädännön toimivuutta ja vaikutuksia on tarkoitus seurata ja että seurannassa kiinnitetään erityistä huomiota kehittelyriskipuolustusta koskevan kansallisen ratkaisun vaikutuksiin. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä todetun mukaisesti oikeusministeriö tarkastelee myös tarpeen vaatiessa, onko kehittelyriskipuolustusta koskevaa ratkaisua aihetta arvioida uudelleen.

## VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 190/2026 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.*

**Valiokunnan mietintö TaVM 32/2026 vp**

Helsingissä 4.11.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Pertti Hemmilä kok
jäsen Riitta Kaarisalo sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Minna Reijonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen